

Biodiversitet og vejrabat områder

Det landskab som findes i Danmark i dag, er næsten i hver sin form et kulturpåvirket landskab. Mange af de fredede områder som man i dag bruger penge på at bevare og fastholde som fx hedeområder og våde enge med orkideer og mange andre forskellige planter, er områder, som er skabt gennem den måde det pågældende område blev udnyttet på. Derfor er det også nødvendigt at der i forbindelse med fx fredninger findes en plejeplan af områderne som i store træk efterligner den måde hvorigennem naturen i landskabet udviklede sig. Eksempler på ovenstående er fx at Skoven som oprindeligt dækkede Danmark, allerede for 1000 år siden var meget reduceret. Da man år 1440 ville bygge vandmølle i Gudum tæt på Lemvig, måtte man hente tømmer i Skanderborg, da skov ikke fandtes i det midt og vestjyske område. I det midtjyske område efterlod isen et landskab syd for israndslinjen som var præget af næringsfattige aflejringer af sand, der som følge af hedebondes udbytning af jorder, udviklede sig til hedestrækninger.

Hvilke overordnede faktorer påvirker levende organismer? Faktorerne kan groft opdeles i biotisk og abiotisk. De biotiske faktorer er påvirkninger skabt af levende organismer. Abiotiske faktorer er faktorer som udløses af kemiske eller fysiske parametre.

Biotiske faktorer: For planternes vedkommende kan biotiske faktorer være sygdomme (svampe, bakterier, virus), planteæder (Insekter eller større dyr) eller parasitter.

Abiotiske faktorer: De væsentligste abiotiske faktorer er lys, vand, temperatur, CO₂, forskellige næringsalte og forbindelser som indeholder de nødvendige grundstoffer som indgår i planternes opbygning og funktion. Derudover spiller voksested og jordbundens beskaffenhed en central rolle.

Ved biodiversitet forstår man antallet af forskellige arter af levende organismer i et betragtet område. For overskuelighedens skyld ser man så ofte på fx biodiversiteten af planter, insekter, padder, pattedyr osv.

Biodiversitet og sammensætning af planter i et område med et mangeårigt stabilt miljø: Ved biodiversitet af planter i et betragtet område, forstår man antallet af forskellige arter af planter. Mellem alle arter af planter er der en indbyrdes konkurrence mellem individer af samme art og forskellige arter. Da små forskelle i biotiske og abiotiske faktorer i et givent større område normalt varierer, vil der som følge af en konkurrence mellem planterne, blive en spredning i antallet af forskellige arter og antallet af individer af en given art. Et stort område med en stor variation af centrale faktorer giver mulighed for mange forskellige arter, hvis disse har mulighed for at vandre ind i det betragtede område. Skal en høj biodiversitet kunne udvikle sig, kræves der meget lange tidsrum under vedvarende stabile forhold. En forudsætning er ligeledes at planter har mulighed for at indvandre, hvad der ofte er et problem i Danmark hvor sjældne planter ofte findes i små isolerede bestande.

I Danmark findes der samlet set store arealer som plejes og fastholdes i en tilstand som biologisk set har en meget begrænset biodiversitet. Det drejer sig om:

1. Offentligt ejede klippede områder uden anden funktion.
2. Afgrænsende arealer langs med vores vejnet, ca. 70.000km vejnet med et areal på ca.280 km².
3. Græsarealer i forbindelse med store virksomheder.
4. Ubrugte private som offentlige arealer som biodiversitetsmæssig på simpel måde kunne forbedres.
5. private mindre områder omkring helårshuse og fritidsboliger hvor man i højere grad kunne indtænke en højere grad af biodiversitet.

Afgrænsende arealer langs med vores vejnet:

De afgrænsende arealer langs vores vejnet, som i det følgende bare blive kaldt vejrabat, har en sikkerhedsmæssig betydning for færdslen på vejene. De klippes derfor rutinemæssigt, således at afmærkninger og vejskilte m.m. er synlige. Denne klipning kan visse år springes over, men foregår normalt en eller flere gange om året.

Tilstanden af de afgrænsende vejarealer påvirkes i høj grad af de tilgrænsende områder. Er jorden her meget sandet og næringsfattig vil vejrabatterne også være det og det modsatte hvis der er tale om næringsrige forhold. Nærheden af dyrkede arealer, tilførsel af næringsstoffer via luften eller produktion i området selv gør med tiden jorden mere næringsrig. Biodiversiteten bærer naturligvis præg af kulturlandskabet, og det at det moderne landbrug ikke levner megen plads til den varierede naturlige plantebestand af planter man havde engang. Der er blevet langt imellem de pletter som rummer en rig og varieret natur med høj biodiversitet

Vej-rabatter og biodiversitet:

Næringsrige arealer: På næringsrige arealer vil store næringskrævende planter let kunne udkonkurrere lave mindre krævende planter. En sådan vejrabat er i høj grad domineres af få arter af høje græsser og kraftig voksende urter, da de i høj grad også vil kunne bort skygge andre næringskrævende arter er artsdiversiteten meget lav. Da man som rutine slår rabatterne, men ikke fjerner det klippede græs, vil dette ved nedbrydning tilføre arealet yderligere næringsalte. Ved klipning først på året og senere engang i aug./ sep., før de dominerende planter smider frø og fjernelsen af afklippet græs, vil man kunne få en vis effekt gennem mange års pleje, da indholdet af tilgængelige næringsstoffer, med tiden reduceres lidt.

Arealer med reduceret næringsindhold: Rabatter med reduceret næringsindhold vil stadig være domineret af kraftig voksende arter, men en del flere arter vil nu kunne være med. Problemet med bortskygning af mindre planter er stadig tilstede. Klipning på forskellige tider og i forskellig højde på året, før de uønskede planter smider frø vil med bortskafning af det afklippede græs kunne reducere næringsstofindholdet i jorden og hjælpe konkurrenceevnen hos de mindre næringskrævende planter. Ved en sådan pleje af arealerne vil man kunne øge biodiversiteten. Men kun hvis der i områder er eller er muligheder for at nye arter kan indvandre. Det ser let ud men vil stadigvæk kræve pleje gennem nogle år. Man kan med stor forsigtighed udså plantefrø fra

vilde planter høstet i området for derigennem at tilføre arter som ikke selv har mulighed for at indvandre.

Næringsfattige arealer: Med de ovenfor nævnte problemstillinger med de dominerende næringsstofkrævende planter, er problemstillingen på mange måder lettere her. Biodiversiteten er som regel noget større på disse arealer og arealer som grænser op til vejrabatterne. Problemer der kunne være i forbindelse med plejen af arealerne er færre.

Biolog Per Godsk Petersen, DN Lemvig.